

BARAZA LA WAWAKILISHI ZANZIBAR

Simu Nam. + 255 24 2230602/1

Fax Nam. + 255 24 2230215

Tovuti: www.zanzibarassembly.go.tz

SANDUKU LA BARUA 902,
ZANZIBAR

Barua Pepe: zahore@zanlink.com

HOTUBA YA MAONI YA KAMATI YA MAENDELEO YA WANAWAKE, HABARI NA UTALII KUHUSIANA NA MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI YA WIZARA YA KAZI, UWEZESHAJI, WAZEE, VIJANA, WANAWAKE NA WATOTO KWA MWAKA WA FEDHA 2017/2018

Mheshimiwa Spika,

Nianze kwa kumshukuru Mwenyezi Mungu Mtukufu, Mwingi wa Rehma, kwa kutujaalia Uzima na Afya njema tukaweza kukutana tena katika Baraza hili la Tisa kwa ajili ya kuendelea kuwatumikia wananchi wetu. Aidha, nakushukuru wewe Mheshimiwa Spika, Mheshimiwa Naibu Spika na Wenyeviti wote wa Baraza kwa kuliongoza Baraza hili tukufu, ninaamini kwamba mtaliongoza Baraza hili kwa uadilifu wa hali ya juu na kuimarisha Demokrasia katika chombo hiki muhimu cha wananchi.

Mheshimiwa Spika,

Napenda kuchukua fursa hii kumshukuru na kumpongeza **Rais wa Zanzibar na Mwenyekiti wa Baraza la Mapinduzi Mheshimiwa Dkt. Ali Mohamed Shein** kwa kutimiza ahadi yake ya kuongeza mishahara kwa watendaji wote wa Serikali ya Mapinduzi Zanzibar kama alivyoahidi katika kampeni za Uchaguzi Mkuu wa Zanzibar uliopita.

Napenda kuchukua nafasi hii kuwapongeza Wawakilishi wote waliomo katika Baraza lako tukufu ni wazi kwamba wananchi wamejenga imani kubwa kwetu, nasi ahadi yetu kwao ni kwamba tutawatumikia kwa dhati kama ambavyo walivyotuamini kutuleta katika chombo hiki kwa lengo la kutetea maslahi yao.

Mheshimiwa Spika,

Sina budi pia kumshukuru Waziri wa Kazi, Uwezeshaji, Wazee, Vijana, Wanawake na Watoto na Naibu wake pamoja na watendaji wake wote wakiongozwa na Katibu Mkuu pamoja na watendaji wa Wizara ya Fedha na Mipango kwa mashirikiano waliyotupatia wakati wa kupitia makadirio ya Bajeti ya Wizara hii lakini pia nawashukuru Waheshimiwa Wajumbe wa Kamati yetu kwa umoja wao na kazi nzuri waliyoifanya kiasi cha kunirahisishia kazi yangu ya kuongoza kikao kuwa nyepesi zaidi, kwa hakika ni wajumbe Mahiri, wameweza kuijadili ipasavyo na kuhoji mambo mbali mbali kwa lengo la kuhakikisha kwamba fedha wanazoidhinisha kwa Wizara hii zinatumiwa kwa matumizi yaliyokusudiwa.

Mheshimiwa Spika,

Kwa heshima ya hali ya juu napenda kuwatambua Wajumbe hao kwa majina kama hivi ifuatavyo:

1. Mheshimiwa Ali Suleiman Ali (SHIHATA)	Mwenyekiti
2. Mheshimiwa Salha Mohammed Mwinjuma	Makamu Mwenyekiti
3. Mheshimiwa Hassan Khamis Hafidh	Mjumbe
4. Mheshimiwa Maryam Thani Juma	Mjumbe
5. Mheshimiwa Zaina Abdalla Salum	Mjumbe
6. Mheshimiwa Jaku Hashim Ayoub	Mjumbe
7. Mheshimiwa Mussa Foum Mussa	Mjumbe
8. Ndugu Himidi Haji Choko	Katibu
9. Ndugu Haji Jecha Salum	Katibu
10. Ndugu Amina Abeid	Mkalimani

Mheshimiwa Spika,

Ikumbukwe kwamba miongoni mwa majukumu ya msingi ya Kamati yetu ni kuchambua mapendekezo ya Serikali kuhusu makadirio ya Wizara husika ya mapato na matumizi ya kazi za kawaida na kazi za maendeleo kwa mwaka, hivyo katika kutekeleza jukumu hilo lililoelezwa katika kanuni ya 106 (v), Kamati yangu ilikaa na kujadili na hatimae kupitisha Makadirio ya Wizara ya Kazi, Uwezeshaji, Wazee, Vijana, Wanawake na Watoto tarehe 05/05/2017 na leo hii kwa ruhusa yako na kwa niaba ya Kamati nawasilisha maoni ya Kamati yangu kuhusiana na Bajeti hiyo.

Mheshimiwa Spika,

Baada ya utangulizi huo mfupi sasa naomba nichukue fursa hii adhimu kutekeleza jukumu lililonileta hapa mbele ya Baraza lako tukufu moja kwa moja.

MFUMO WA BAJETI WA PBB

Mheshimiwa Spika,

Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar kuanzia mwaka wa fedha 2015/2016 ilianzisha mfumo wa bajeti unaozingatia programu yaani *Program Based Budget (PBB)* ambapo bajeti hii imetumia mfumo huo huo. Hata hivyo, licha ya kuwa mfumo huu ulikwishanza kutekelezwa katika mwaka wa fedha uliopita, bado unaonekana kuwa mgumu kufahamika miongoni mwa Wajumbe na imekuwa ni changamoto kwao na kupelekea ugumu kidogo kuweza kumudu kufanya uchanganuzi wa vitabu vya Bajeti vilivyoletwa katika Kamati zako, hata hivyo wamejitahidi kadiri ya uwezo wao kuweza kuchambua bajeti hiyo kwa msaada wa watendaji wetu na Wizara ya Fedha na Mipango ambao kwa kweli tunawashukuru sana.

Mheshimiwa Spika,

Wizara ya Kazi, Uwezeshaji, Wazee, Vijana, Wanawake na Watoto kwa mwaka wa fedha 2017/2018 ina fungu (vote) moja (1) ambalo ni Q01 na imepanga kutekeleza

Programu kuu *tano* (5) zenye Programu ndogo *kumi na tatu* (13) ambapo kwa ujumla Fedha iliyoombwa kwa Wizara ya Kazi, Uwezeshaji, Wazee, Vijana, Wanawake na Watoto ni Tshs. 14,456,640,000 (Bilioni kumi na nne, Mia nne hamsini na sita milioni na laki sita na arobaini).

Zifuatazo ni Programu kuu:

1. Programu ya Uwezeshaji Wananchi Kiuchumi.
2. Programu ya Kukuza Usawa wa Kijinsia na Uendelezaji Wanawake.
3. Programu ya Kuimarisha Huduma za Ustawi.
4. Programu ya Uendeshaji na Uratibu wa Wizara ya KUWVWW.
5. Programu ya Usimamizi wa Sheria za Kazi, Ukaguzi Kazi na kazi za Staha kwa wote.

Mheshimiwa Spika,

Katika hotuba hii, nitazungumzia mambo ya msingi yafuatayo ambayo Wizara inatarajia kuyatekeleza katika bajeti ya mwaka wa fedha 2017/2018:

PROGRAMU KUU YA UWEZESHAJI WANANCHI KIUCHUMI

Mheshimiwa Spika,

Kamati yetu imeridhika na makadirio yaliyopangwa katika programu kuu ya Uwezeshaji Wananchi Kiuchumi, na ilipendekeza mambo mbali mbali ambayo yatakapozingatiwa yataboresha kwa kiasi kikubwa. Miongoni mwa mambo hayo ni:

- (a) Serikali kuzipa kipaumbele bidhaa zinazozalishwa na wajasiriamali pale yanapofanyika manunuzi katika taasisi au shughuli za kiserikali.
- (b) Wizara iandae Sera maalumu itakayowataka wawekezaji hususani wa mahoteli kununua na kutumia bidhaa zinazozalishwa na wajasiriamali wa Zanzibar ili kukuza soko la bidhaa zao.

(c) Wizara, mbali ya kuwawezesha kifedha, iwasaidie kutafuta vitendea kazi kama vile mashine pamoja na kuwapa utaalumu utakaowawezesha kuboresha shughuli zao.

Mheshimiwa Spika,

Aidha, Kamati inatoa msisitizo kwa Wizara ihakikishe kuwa inaongeza juhudi zake katika kuwasaidia wananchi inaowawezesha kwa kuwatafutia masoko ya bidhaa wanazozalisha na kulitafutia ufumbuzi tatizo la vifungashio na usindikaji (*packaging*) wa bidhaa wanazozalisha ili ziweze kukidhi viwango vya kitaifa na kimataifa hali itakayopelekea kupata soko la uhakika na vilevile kurudisha fedha walizokopeshwa kwa wakati.

Kamati inaishauri Wizara kuongeza bidii ya kufuatilia mikopo iliyotoa kwa ajili ya kuboresha marejesho hali itakayoweza kuwanufaisha watu wengine.

Mheshimiwa Spika,

Programu kuu ya Uwezeshaji Wananchi Kiuchumi imetengewa jumla ya Tshs. 1,212,671,000 (*Bilioni moja, Milioni mia mbili na kumi na mbili, Laki sita na sabini na moja elfu*) kwa mwaka wa fedha 2017/2018. Kamati yangu inaliomba Baraza lako tukufu kuidhinisha matumizi ya fedha hizo ili Wizara iweze kutekeleza yale inayokusudia kuyatekeleza katika mwaka wa fedha 2017/2018.

PROGRAMU NDOGO YA MAPAMBANO DHIDI YA UDHALILISHAJI WA WANAWAKE NA WATOTO

Mheshimiwa Spika,

Wizara katika kipindi cha utekelezaji wa bajeti ya mwaka wa fedha 2016/2017 ilijitahidi sana pamoja na mambo mengine kupunguza vitendo vya udhalilishaji wanawake na watoto. Kwa kuwa, bado vitendo hivyo vinaendelea katika jamii yetu, hivyo, Kamati inaliomba Baraza hili tukufu kuikubali na kuidhinisha bajeti ambayo

Wizara imeiwasilisha mbele yetu ili waendeleo na juhudi zao za kutokomeza kabisa vitendo hivyo na kuirudishia heshima nchi yetu kama ilivyokuwa hapo awali.

Mheshimiwa Spika,

Programu ndogo ya Mapambano dhidi ya Udhalilishaji wa Wanawake na Watoto imetengewa jumla ya *Tshs. 55,100,000 (Milioni hamsini na tano na Laki moja)* katika mwaka wa fedha 2017/2018. Hata hivyo, Kamati inadhani kwamba kiwango hicho cha fedha ni kidogo kulingana na uwepo wa vitendo hivyo pamoja na mapambano yanayohitajika katika kutokomeza kabisa vitendo hivyo nchini.

PROGRAMU KUU YA KUIMARISHA HUDUMA ZA USTAWI

Mheshimiwa Spika,

Kamati inatoa pongezi za dhati kwa Wizara kwa namna ilivyoweza kutekeleza majukumu yake juu ya ustawi wa jamii. Hata hivyo, Kamati inaishauri Wizara kuhakikisha kuwa inalipa deni linalohusiana na fidia kwa wale wote wanaodai.

Aidha, Wizara ihakikishe kuwa inaweka utaratibu wa kulipa madeni kwa wakati ili kuepuka malimbikizo ya madeni ambayo Wizara hushindwa kulipa kwa wakati na kusababisha usumbufu kwa waathirika.

Vilevile, Kamati inaishauri Wizara kuhakikisha kuwa inaweka utaratibu mzuri wa malipo na uhifadhi wa fedha za pencheni jamii ili kuepuka matumizi mabaya ya fedha hizo na kuodosha dhana ya ubadhirifu wa fedha hizo ambayo imejengeka miongoni mwa jamii yetu.

Mheshimiwa Spika,

Programu kuu ya Kuimarisha Huduma za Ustawi imetengewa *Tshs. 8,942,360,000 (Bilioni nane, Milioni mia tisa na arobaini na mbili, Laki tatu na sitini elfu)* kwa mwaka

wa fedha 2017/2018. Naliomba Baraza lako tukufu kuidhinisha fedha hizo ili Wizara iweze kutekeleza yale iliyojipangia.

PROGRAMU KUU YA UENDESHAJI NA URATIBU WA WIZARA YA KAZI, UWEZESHAJI, WAZEE, VIJANA, WANAWAKE NA WATOTO

Mheshimiwa Spika,

Katika nyakati tofauti, Kamati yangu ilibaini changamoto zifuatazo katika baadhi ya ofisi za Wizara ya Kazi, Uwezeshaji, Wazee, Vijana, Wanawake na Watoto Unguja na Pemba:

- (a) Upungufu wa watendaji/wataalamu katika Idara ya Ajira na Idara ya Usalama na Afya Kazini.
- (b) Ufinyu wa ofisi za kufanyia kazi.
- (c) Uhaba wa vitendea kazi.

Hivyo, Kamati inaishauri Wizara ichukue hatua za haraka kukabiliana na changamoto hizo ili Idara hizo ziweze kutekeleza majukumu yake ipasavyo katika kuleta maendeleo nchini.

Mheshimiwa Spika,

Program kuu ya Uendeshaji na Uratibu wa Wizara ya Kazi, Uwezeshaji, Wazee, Vijana, Wanawake na Watoto imetengewa jumla ya *Tshs. 2,943,297,000 (Bilioni mbili, Milioni mia tisa na arobaini na tatu, Laki mbili na tisini na sabaelfu)* katika mwaka wa fedha 2017/2018. Kamati yangu inaliomba Baraza lako tukufu kuidhinisha matumizi ya fedha hizo ili Wizara iweze kutekeleza yale inayokusudia kuyatekeleza katika mwaka wa fedha 2017/2018.

PROGRAMU NDOGO YA URATIBU WA UPATIKANAJI WA AJIRA ZA STAHA KWA WOTE

Mheshimiwa Spika,

Kamati yetu imeridhika na makadirio yaliopangwa katika programu hii kwa vile suala la upatikanaji wa ajira ni muhimu sana katika nchi yetu kutokana na uwepo wa idadi ya watu na vyanzo kidogo vya ajira. Kimsingi, uwezo wa Serikali wa kutoa ajira kwa wananchi wote ni mdogo. Hivyo, katika utekelezaji wa majukumu yake kwa mwaka wa fedha 2016/2017, Wizara ilitafuta na kuratibu ajira kutoka nchi za nje kama vile Oman na Qatar.

Mheshimiwa Spika,

Hata hivyo, Kamati inaishauri Wizara kuongeza bidii katika kufanikisha upatikanaji wa vijana wenye sifa zinazohitajika kwa ajili ya nafasi 100 za ajira zilizotolewa na Qatar ili Zanzibar isipoteze fursa hiyo adhimu na kujenga uaminifu nje ya nchi.

Mheshimiwa Spika,

Kamati inachukua fursa hii kuliomba Baraza lako tukufu kuidhinisha jumla ya *Tshs. 213,484,000 (Milioni mia mbili na kumi na tatu, Laki nne na themanini na nne elfu)* kwa ajili ya utekelezaji wa Programu hii ndogo na kuiwezesha Wizara kufikia malengo waliyojipangia ikiwemo kutafuta, kufuatilia na kuratibu ajira zaidi.

PROGRAMU NDOGO YA USIMAMIZI WA USALAMA NA AFYA KAZINI

Mheshimiwa Spika,

Licha ya mambo mbalimbali yaliyotekelezwa na Wizara katika mwaka wa fedha 2016/2017, Kamati yangu inaishauri Wizara kuandaa mipango madhubuti itakayoweza waajiri kutekeleza kwa ukamilifu Sheria ya Usalama na Afya Kazini, nambari 8 ya mwaka 2005. Kama Sheria hiyo ina mapungufu au inahitaji kutungiwa

Kanuni ni vyema Wizara ikaweza kuyabaini hayo na kuifanyia marekebisho ili waajiri wote waweze kutekeleza ipasavyo.

Aidha, Kamati inashauri Wizara iangalie uwezekano wa kuzitaka taasisi za umma au binafsi hususani zenye mazingira hatarishi ya kufanyia kazi ziwawekee bima ya afya wafanyakazi wao.

Mheshimiwa Spika,

Programu ndogo ya Usimamizi wa Usalama na Afya Kazini imepangiwa jumla ya Tshs. 233,530,000 (*Milioni mia mbili na thelathini na tatu, Laki tano na thelathini elfu*) kwa mwaka wa fedha 2017/2018. Kamati yangu inaliomba Baraza lako tukufu kuidhinisha matumizi ya fedha hizo ili Wizara iweze kutekeleza yale inayokusudia kuyatekeleza katika mwaka wa fedha 2017/2018.

PROGRAMU NDOGO YA USIMAMIZI WA VIWANGO VYA KAZI VYA KIMATAIFA NA MAJADILIANO YA PAMOJA KAZINI

Mheshimiwa Spika,

Programu ndogo hii ina lengo kuu la kuhakikisha kwamba kunakuwepo utekelezaji mzuri wa sheria za kazi nchini.

Mheshimiwa Spika,

Kamati inaipongeza sana Wizara kwa kusimamia utekelezaji wa Sheria za kazi pamoja na hatua ilizozichukua dhidi ya kukomesha ajira mbaya kwa watoto nchini. Hata hivyo, Kamati yangu bado inaiomba Wizara ihakikishe kwamba inaendelea na juhudi zake za kutokomeza kabisa ajira mbaya kwa watoto nchini hususani katika maeneo ya ubanjaji kokoto na uchimbaji matofali huko Micheweni, Pemba ili watoto hao wapate haki zao za msingi ikiwemo elimu. Katika mzunguko wa Kamati uliopita wa kufuatilia utekelezaji wa shughuli zinazotekelezwa na Wizara, ilishuhudia

watoto wakiwa katika ajira mbaya ambao ni dhahiri wanakosa haki zao za msingi kama vile elimu, afya na wengine kuathirika na ndoa za utotoni.

Mheshimiwa Spika,

Katika mwaka wa fedha 2017/2018, program ndogo hii imepangiwa kiwango cha Tshs. 608,596,000 (*Milioni mia sita na nane, Laki tano na tisini na sita elfu*). Hivyo, Kamati yangu inaliomba Baraza lako tukufu kujadili na kuidhinisha fedha hizo ili Wizara iweze kutekeleza majukumu yake ili kuweka hatma njema ya watoto wetu.

Mheshimiwa Spika,

Mwisho, napenda kuchukua fursa hii kukushukuru tena kwa kunipa nafasi ya kuwasilisha maoni ya Kamati yangu kwa niaba ya Kamati pamoja na kuwashukuru Waheshimiwa Wajumbe wa Baraza lako tukufu kwa kunisikiliza. Sasa niwaombe Wajumbe wa Baraza lako tukufu wajadili na hatimae waiunge mkono bajeti hii ili wamuwezeshe Mheshimiwa Waziri kufanikisha na kutekeleza yale waliojipangia katika mwaka huu wa fedha 2017/2018.

Mheshimiwa Spika,

Kwa niaba yangu na kwa niaba ya Waheshimiwa Wajumbe wa **Kamati ya Maendeleo ya Wanawake, Habari na Utalii** naunga mkono hoja hii, na naomba kuwasilisha.

.....
Ali Suleiman Ali (SHIHATA),

Mwenyekiti,

Kamati ya Maendeleo ya Wanawake, Habari na Utalii,

Baraza la Wawakilishi,

Zanzibar.